

RDEČI PRAPOR

Glasiło jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posebna številka 10 v.

Reklamacije so postojne preste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Enostopna peti-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

70. številka.

V Ljubljani, v sredo, dne 2. septembra 1908.

Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Dunajska cesta številka 20.

Narodna avtonomija.

Statistika nam dokazuje, da je slovenski narod ne le malosteven, ampak tudi politično in geografsko razkosen. Posamezni njegovi deli žive izven Avstrije, na Ogrskem in v Italiji. V Cislajtaniji pa so Slovenci razdeljeni v razne „kronovine“: Kranjsko, Štajersko, Koroško, Goriško, Trst, Istro.

Veliki narodi pretrpe državno raztrganost brez velikih težav. Avstrijski Nemci, čeprav politično ločeni od svojih rojakov v „rajhu“, so tudi sami zase močan faktor. Vrh tega pa uživajo vse kulturne pridobitve Nemcev prav tako, kakor če bi bili združeni s soplemenjaki v Nemčiji. Tudi če jih v Avstriji ne bi bilo toliko, kolikor jih je, bi bili deležni bogate kulture, kajti izven Avstrije je toliko Nemcev združenih, da se med njimi kultura lahko razvija brez nacionalnih ovir. In duševne sado ve nemškega dela lahko uživajo tudi raztreseni mali deli naroda; nemška knjiga in nemski časopis je Nemcu tudi na Ruskem ali v južni Afriki dostopen. Glavno je, da se lahko producirajo knjige; če so napisane in tiskane, jih pošta že raznese na vse strani sveta, kamor se zahteva.

Za slovenski narod so razmere drugačne. Geografska in politična razkosenost ga tako slabi, da nikjer ne ostane dovolj močno jedro, ki bi lahko razvijalo kulturo ne le zase, ampak tudi za ostale narodne dele. Središče Slovencev je Kranjska. A številce, ki prebiva tukaj, bi komaj zadostovalo za eno količino večje mesto. V vseh drugih deželah pa so Slovenci bodisi v resnici v manjšini, bodisi z umetno politiko potlačeni v manjšino. Tako malosteven narod, kakor je slovenski, mora, če hoče imeti svoje narodno življenje, zbrati za kulturno

delo vse svoje ude, ker je tedaj komaj dovolj močan za samostojno stvarjanje.

Kar se tiče Slovencev na Ogrskem in v Italiji, je pač nemogoče, pridružiti jih kakršnemu koli političnemu ali državnemu slovenskemu telesu. Zaradi par tisoč beneških Slovencev ne bo vojske med Avstrijo in Italijo. Toda dobiček bi bil tudi zanje, če bi bili avstrijski Slovenci združeni, da bi lahko duševno več producirali in oddajali svoje plodove izvenavstrijskim rojakom. Če se n. pr. pri kranjskih in štajerskih Slovencih ne more razviti krepkejša in bogatejša literatura, je nemogoče, da bi se ob njej mikali in razvili italijanski in ogrski Slovenci. Ako bi imeli doma dovolj in dosti cenjenih knjig, bi lahko našle pot v Venecijo in na Ogrsko. To bi zopet oplodilo domače delo in če je med izvenavstrijskimi Slovenci kaj močnih talentov, bi sami lahko prišli do narodnega dela, ker bi jim središče dajalo priložnosti zanj.

Za utopijami ne moremo letati. Kdor sanja Veliko Slovenijo z beneško in ogrsko provincijo, ostane sanjar. Vedeti se mora, kaj je stvarno mogoče in to mora biti cilj praktičnega dela.

Narodno vprašanje je v Avstriji splošen problem in mnogo je že izdelanih načrtov, po katerih naj bi se rešilo. Da se mora rešiti prej ali slej, je nedvomno, kajti razmere, ki neprenehoma izsiljujejo boje, ne morejo biti trajne. Narodnih bojev pa bo čimdalje več, dokler ostane položaj tak, kakršen je. Zaradi teh bojev pa trpe tisti interesi, ki so narodom v skupni državi skupni, pa tudi interesi vsakega posameznega dela, ker jemlje boj moči, ki bi se sicer lahko posvetile pozitivnemu delu.

S stališča pravičnosti je dopustna samo taka rešitev narodnega vprašanja, ki zagotovi vsakemu narodu enake pravice in enako svobodo, ter daje vsem enak temelj za razvoj. Ne more biti torej vseeno, po kakšnem sistemu se reši vprašanje.

Nemci v Avstriji so, kakor znano, večinoma centralisti. V poliglottni državi pa mora biti centralizem protinaroden. V Avstriji je bil in je germanizatoričen, pa tudi ne more biti drugačen. Ne glede na to, da se germanizacija dandanes ne more posrečiti, ker je narodna zavednost Nemcev že preveč razvita, se pa germaniziranje tudi ne more smatrati za rešitev narodnega problema. Aleksander je razsekal gordijski voz, a s tem ga vendar ni razvozljaj.

Za opravičenje svojega stališča se sklicujejo Nemci na državne interese, češ, da enotna država ne more obstojati brez enotnega jezika. Praktično dokazuje Svica, da ta trditev ne velja; pa če že ne bi bilo države, v kateri je več jezikov popolnoma enakopravnih, bi bilo vendar mogoče, da se vstari taka država. In to zadostuje.

Čeprav navidezno docela nasprotno, je vendar stališče meščanskih čeških in poljskih strank nemškemu zelo podobno. Oboji zamenjujejo narodno vprašanje z državnim. Oboji ne koprne po svobodi in enakopravnosti svojega naroda, temveč po svoji državi. Češkemu stremljenju je ime „državno pravo“, poljskemu pa „deželna avtonomija“. Čehi hočejo združenje Češke, Moravske in Šlezije v eno državo, Poljaki zahtevajo za svoj deželni zbor vse pravice, ki jih ima državni parlament. Z drugimi besedami se to pravi: Čehi in Poljaki hočejo biti gospodarji v „svojih“ deželah.

Ako bi se uresničilo češko državno pravo ali pa gališka avtonomija, bi se v narodnem vprašanju skoraj nič ne izpremenilo. V novi češki državi bi živelo nekoliko milijonov Nemcev, v avtonomni Galiciji pa nekoliko milijonov Rusinov. Tam bi bili Nemci, tukaj Rusini v absolutni manjšini, tam bi skoraj neomejeno vladali Čehi, tukaj Poljaki. Nasprotja med Čehi in Nemci, med Rusini in Poljaki, bi se prenesla na drugo polje, ampak ne bi izginila, temveč bi se še poostрила. Izgubljeni bi pa

PODLISTEK.

Strahovi.

Svarilo vsem rodoljubnim Slovincem.

Opomin vsemu dobrim katolicanom.

Konec.

Socializem ima urediti gospodarsko življenje. Tako ga ima urediti, da izgine gospodarska beda in gospodarsko suženstvo, torej tudi gospodarsko gospodovanje.

Ekonomija ne izpolnjuje vsega življenja. Ampak gospodarstvo je temelj, na katerem stoji in se razvija človeška družba; če se nima zemlje pod nogami, se ne morejo loviti ideali nad oblaki. S socializiranjem delavnih sredstev, z sistematično ureditvijo dela in razdeljevanja, se zagotovi materialni obstanek vsemu ljudstvu. Tista, da bi moralo gmotno življenje tedaj za vse postati horno in siromašno, je bosa, ker bi že s tistimi sredstvi, ki so sedanjí družbi na razpolago, vsi ljudje lahko boljše živeli, če bi se izdelovalo za dejansko potrebo in če bi izdelki res prišli med ljudi, ne pa čakali v skladiščih na profit ali pa na strohnenje. Strah pomanjkanja plasi v kapitalistični družbi, v socialistični ga ni več.

Ampak drug je strah, da bo tedaj ves svet velikanska prisilna delavnica in vsak človek jetnik. Strah, ki je zopet znotraj votel, zunaj ga pa nič ni. Če bi socializem res vtelesil tak smoter, je nad vse gotovo, da ne bi mogel obstati teden dni. Naše ječe, prisilnice i. t. d. so pač le zato mogoče, ker so samo otoki v morju drugačnega sveta. Naj

se spuntajo vsi prisiljenci enega zavoda: Vodstvo razpolaga lahko z dvakrat, trikrat, desetkrat, stokrat večjo močjo, ki igraje premaga upornike. Socialistični svet pa bi bil po mnenju strahovidecev ves ena ječa; vsi ljudje, izvzemši morda nekoliko priganjačev, bi bili prisiljenci. Kdo naj verjame, da bi trpeli nasilje, ko pač ne bi mogla priti z Marsa armada, da bi jih premagala?

Delati bo že treba v socialistični družbi. Toda ta beseda pomeni vse kaj drugega kakor dandanašnji. Kajti navadna logika pové, da bodo ljudje pač od dela zahtevali vse, kar potrebujejo, a da si bodo tudi olajšali delo kolikor bo le mogoče. Bogastvo plodov se mora pomnožiti vsled ureditve dela. Trud se pa zmanjša, ker postane družbinski delavec za družbo tako dragocen, da bo za njegov blagor vse drugače poskrbljeno, kakor sedaj. Če se dandanes žrtvujejo bogastva za rejo zlahtnih in močnih konj, bo bodoča družba skrbela za oplenitev in okrepčanje človeka v prvi vrsti. Interesi družbe se bodo v tem oziru povsem vjemali z interesi posameznika; mnogostevilnost človeštva je v sedanjí gospodarsko anarhični družbi nevarna za one, ki posedujejo in vladajo. V socialistični družbi bo blagoslov, kajti čim več rok, tem večje bo družabno bogastvo in tem lažje bo ustvarjanje.

Novim, boljše rejenim, pred vsakovrstnim boleznim in nezgodam boljše zavarovanim ljudem bo marsikaj igrača, kar je sedanjim velik trud. Ker izpolnitev delavnih sredstev ne bo nikogar poganjala v bedo, pač pa koristila vsem, se bo teh-

nični razvoj povzdigoval tem bolj, ker bo tudi veliko več talentov prostih za njega pospeševanje. Krepkejši človek bo torej imel lažje delo in manje dela. Če bi ob sedanjih sredstvih zadostovalo štiriurno dnevno delo za vse potrebščine, je jasno, da se bo delavni čas neznansko skrajšal v novih razmerah, ko bodo mehanični pripomočki boljbolj prevzemali človeško delo. Tisti trud, ki končno še ostane človeku kot obligatorična dolžnost, bo tako malenkosten, da bi bilo smešno, bati se ga in z njim konstruirati „ječe“ in „prisilne delavnice“.

Bojazljivci najdejo že še drug strah. Če ne bo dosti dela, bodo ljudje zarjaveli od same lenobe. Ampak — kako da ne zarjavé dandanes tisti, ki jim ni treba ne kopati zemlje ali premoga, ne kovati železa, ne prenašati tovorov, sploh ne opravljati dela v ožjem pomenu? Namesto da po silii iščejo take ugovore, naj rajši nekoliko pogledajo v večja mesta, kjer so socialistično organizirane proletarske množice. Recimo na Dunaj. Več let predavajo že vseučiliški profesorji v takozvanih poljudnih vseučiliških tečajih. Ustanovljeno je veliko društvo „Volksbildungsverein“ z znanstvenimi kabineti, knjižnicami i. t. d. Na tisoče delavcev, učiteljev, malih uradnikov, ki so delali ves dan, pobiti zvečer na predavanja, k eksperimentacijam, v društvene čitalnice. Dokler ni bilo tega, so si delavci sami s težkimi žrtvami in z velikim trudom snovali svoja izobraževalna društva, ki so se razvila v velike institucije. Profesorji so večkrat pripovedovali, da je to delavsko občinstvo najhvalejnejši učeniški material.

bili za česko državo Čehi na Nizjem in Gorenjem Avstrijskem, za galisko avtonomijo Poljaki v Šleziji. Namesto enega centralizma in ene hegemonije bi jih imeli več, povsod pa bi se narodni boji nadaljevali še z večjo silo.

Da bi se končali narodni boji, se morajo kolikor mogoče odpraviti narodna nesprotja. To je pa le tedaj dosežno, če se izpolnijo vsakemu narodu njegove opravičene želje. Narodno vprašanje je bistveno različno od državnega ali pokrajinskega.

Slovenec ne bi rešitev v českem ali poljskem smislu prav nič zalegl. Historičnega državnega prava itak nimamo — sklicevanje na Napoleonovo Ilirijo in na beljaski okraj je nezmislno in smešno — deželna avtonomija bi pa obsodila vse Slovence izven Kranjske in Goriske na vsodo večne manjšine. Deželna avtonomija bi pospešila germanizacijo na Štajerskem in Koroškem, italijanizacijo v Trstu in v Istri ter bi popolnoma zlomila slovensko narodno moč.

Z načelnega stališča pravičnosti in s stališča slovenskih interesov je edino narodna avtonomija priporočljiva in umestna.

Korupcija.

Uprava »Zlate Prage« je dosegla, da se peča ž njo ves svet. Star je skandal, da tako veliko mesto nima pitne vode in da je z vsakim požirkom najnaravnejše pijače združena nevarnost tifusa. Po neskončno dolgih pripravah, študijah, razpravah i. t. d. bi imela Praga s predmestji končno dobiti vodovod. Določeno sicer še ni, odkod se bo dobivala voda, ampak mesto naroča cevi za vodovod in to bi bilo vsaj nekaj stvarnega. Toda iz tega naročanja se je izlegel nov skandal. Praska občina je dobila dvoje ponudb: Eno od avstrijskega kartela za železo, drugo od francoskega delniškega podjetja Pont-a-Mousson. Razlika je bila ta, da je bila avstrijska ponudba znatno cenejša od francoske; vendar je pa mestno starestinstvo sklenilo oddati dobavo francoski tvrdki, če izpolni nekatere pogoje, kar se gotovo zgodi. Utemeljila je občina ta sklep, da je avstrijski kartel nemški in germanizatoričen.

Kartel za železo samesebi ni nič simpatičen. Vsa avstrijska industrija stoji pod njegovim pritiskom in znano je, da je vodstvo kartela najbolj vplivalo na carinsko politiko. Visoka carina na železo je v prid kartelu in nikomur drugemu. Napram delavstvu so nastopala podjetja, ki so v kartelu združena, vedno kolikor so mogla trdo in vsak najneznatnejši napredek so si morali delavci pribaviti s težkimi boji.

Toda v Avstriji pride za tako dobavo, kakršno potrebuje praska občina, edino kartel za železo v postev. Od take naročbe, ki gre v milijone, ni le odvisno, ali pojde dobiček v tujino, ali ostane domačemu kapitalu, temveč tudi vprašanje, ali

Teško je, dokazovati onemu, ki v teh pojavih ne vidi dokaza, da je ljudstvu potreba po kulturi globoko vcepljena v organizem...

Odkar se je ustanovilo prvo delavsko izobraževalno društvo, se je delavni čas v industriji precej skrajšal. V marsikaterem podjetju, kjer se je pred par desetletji garalo 15, 16 ur na dan, se dela sedaj po devet. In kakšna je posledica? Ljudstvu namenjene kulturne institucije se pomnožujejo, povečavajo, število obiskovalcev iz delavskih krogov narašča, programi se razširjajo. Pred dvajsetimi leti bi se bil smejal človek, če bi bil slišal, da hočejo industrialni delavci pogledati Rim, Pariz, Kristianijo. Z Dunaja hodijo sedaj vsako leto velike skupine delavcev z dobrimi voditelji na take izlete, kjer se osvežujejo in poučujejo obenem.

Samo v izprideni družbi, v kateri se smatra delo za ponižujoče, je prebitek časa nevaren. Kjer vsi delajo, je tudi tekmovalstvo v plemenitem užitku splošno. To pa ne pomeni nič drugega, kakor povzvišanje kulture.

Kdor vidi v socializmu strahove, naj izpraša svojo vest. Prepričal se bode, da mu jih le ona vstvarja, če je slaba. Pošasti strahijo v kapitalističnem svetu, v temni noči in o belem dnevu, socializem pa je magična moč, ki jih premaga in trešči v brezno, kakor so svetli bogovi mitologije premagali Titane. Ponočni ptiči, ki se boje svetlobe, krokaajo nad socializmom; komur je mila solnčna luč, ga pozdravlja, kajti kadar zmaga socializem, se bo zasvetilo po zemlji in strahov bo konec.

E. Kristan.

bodo domači delavci dobili delo ali ne. Zadnja leta je bila v monarhiji izvrstna konjunktura, ki pa že dlje časa pojema in kažejo se znamenja prave krize. Če avstrijska podjetja ne dobe dela, je zelo verjetno, da, skoraj gotovo, da pride nekoliko tisoč delavcev ob delo. Delavci v karteliranih podjetjih pa večinoma Čehi, potem Slovaki in Poljaki. Tem ljudem jemati zaslužek torej gotovo ni nacionalno.

Vrhu vsega se je pa zgodilo še nekaj drugega. Centralni ravnatelj kartela Kestranek je izjavil, da je bil neki član občinske uprave pri njem in da mu je dejal, da bi kartel lahko dobil dobavo, če bi plačal kaj provizije posredovalcem. Kestranek pravi, naj ga občinska uprava toži, pa bo povedal ime dotičnega občinskega svetovalca pred sodiščem.

Ta je toraj afeta, ki ima na sebi vsa znamenja korupcije. Kestranek pa še razširja svoje obtožbe. V »Prager Tagblattu« pripoveduje, da so tudi nekateri parlamentarci poskušali, delati čudne kupčije s kartelom. V afero je vpletel tudi trgovskega ministra. V svojem odprtem pismu pravi sledeče: Poslanec Brdlik, ki se je zanimal za ustanovitev neke tovarne za vijake, je naprosil ravnatelja Kestraneke, naj bi kartel dal novi tovarni železo za znižane cene. Ravnatelj je to odklonil. Na to je šel Brdlik k trgovinskemu ministru Fiedlerju, da bi pritisnil na vodstvo kartela. »Namesto da bi bil trgovinski minister odgovoril, da ni njegova naloga, mešati se v popolnoma privatne kupčijske zadeve, je poslal sekcijskega predstojnika Röslerja, naj napravi pritisk name (namreč na Kestraneke). Sekcijski predstojnik Rösler me je opozarjal, da je česka stranka zelo močna in da se mi je bati, če ne izpolnim Brdlikove želje, da spravijo njegovi tovariši poslanci vprašanje kartela na dnevni red. Da, preuviseni gospod je šel celo tako daleč, da mi je zažugal, da se razvije tudi vprašanje znižanja carine na železo. Te naravnost otročje grožnje niso učinkovale name in smehljaje sem odgovoril njega preuvisenosti, da ne verjamem, da bi Ogrsko glasovalo za znižanje carine, ker se ni izpolnila želja českega poslanca. Izjavil sem tudi, da smatram tako ravnanje za politično korupcijo.«

Če so Kestrankovi podatki resnični, kar se menda dožene pred sodiščem, je tukaj res mnogo korupcije.

Kar se tiče dobave cevi, je v interesu delavstva obsojati, da se mu jemlje zaslužek in češki socialni demokratje so v nedeljo na velikem shodu v Pragi izjavili to. Z ozirom na celo že močno zamotano afero pa nam bodi dovoljeno povedati, da nas ne more presenetiti, tudi če se izkaže, da je vse do pičice resnično, kar trdi Kestranek, za kogar delavstvo tudi ne more čutiti nič simpatij.

Vstali bodo v vladajoči družbi moralisti, ki bodo z Diogenovo svetilko iskali grešnikov ter se bodo tembolj skandalizirali, čim bolj bodo mogli zadeti nacionalnega nasprotnika. Vse to moralistovsko prizadevanje pa je zavedna ali nezavedna hinavščina; za korupcijo, ki se kaže v sedanjih družbi vsak hip v drugi podobi, enkrat kot panama na Francoskem, drugič kot panamino v Italiji, z bančnimi aferami na Nemškem, z ogromnimi bankroti v Ameriki i. t. d. i. t. d., je odgovoren kapitalistični zistem; da se uniči korupcija, je treba strmoglaviti kapitalizem. Korupcija je nujen plod kapitalističnega družabnega reda; na kapitalistični podlagi mora korupcija rasti kakor trava na travniku. Od časa do časa se pojavljajo afere, ki zbujaajo senzacije in tedaj pišejo glasila največjih izkoriščevalcev bombastične članke o korupciji. Toda koliko je korupcije, ki je nikdar ne obsije solnce? Ali ni, če posežemo stvari prav na dno, ravnanje trustov, ki uničujejo ali pa podkupujejo manjša podjetja, le za to, da potem trust lahko brez ovire izkorišča prebivalstvo, koruptno? Ali ni korupcija, vzgajati stavkokaze s podjetniškim denarjem, zato da obgrizejo svoje tovariše? Ali ni vsako oddajanje služb po protekciji koruptno? Ali ni vsaka »umazana konkurenca« korupcija?

Kako naj pogine korupcija v družbi, v kateri je namen najvišji bog? Kapitalizem pomeče vsako leto na tisoče in tisoče ljudi v najhujšo bedo in potem se zgražajo moralisti nad »izpridenimi« ljudmi, ki v obupu vzamejo, kjer kaj morejo; kapitalizem daje denarju skoraj nadnaravno moč, a etiki se čudijo, da se pehaajo ljudje za tistim denarjem, od katerega pričakujejo brezskrbnosti in svobode in gospodstva in časti! Namesto da bi se zgražali nad zistemom, ki vabi v greh kakor si-

rena mornarja, ki siplje neprenehoma cvetni prah korupcije, da ga raznaša veter na vse strani za razploditev!

Boj proti korupciji je pravi boj proti kapitalizmu; vse moraliziranje na kapitalistični podlagi je pa prazno čenčanje.

Zakaj sem izstopil iz reda Jezuitov?

V »Corriere della Sera« italijansko objavil bivši pater Jurij Bartoli.

Čvrsto sem se bil namenil, in sicer zlasti zaradi močnih razlogov krščanske ljubezni, da ne izpregovorim besedice o svojem izstopu iz jezuitične družbe, ampak časnikarski napadi, inspirirani od družbinih patrov, me naravnost silijo, prijeti za pero.

Pred vsem to. Darzložje korak, ki sem ga storil, ko so me mnogi občudovali, so mi hudobno očitati, da se mi je zmešal um, ko sem se vrnil iz Indije, kjer sem bil profesor in kjer sem zbolel. Proti temu bedastemu in neverjetnemu mnenju postavljam sledeča tri važna dejstva: V Indiji sem trpel ob boleznih, ki ne le da ne more pokvariti duševnega stanja, ampak je celo najgotovnejše varstvo proti vsakemu zmešanju pameti. Razven tega sem na prošnjo sotrudnikov pri »Civiltà Cattolica« prestopil iz Indije naravnost v uredništvo tega lista. Ali je pač mogoče verjeti, da bi bili tako previdni ljudje, kakor so jezuitje iz ulice Ripetta v Rimu odprli vrata človeku, ki ni pri svoji pameti? Temu se pridružuje še dejstvo, da jim nisem bil neznan, kajti sodeloval sem za časopis nekaj let, ko sem še prebival v Indiji. Naposled vprašam mnogostevilne čitatelje mojih del, vse ljudi, ki sem z njimi občeval v Rimu, in tiste, ki so se obračali do mene za kak svet, če sem se jim kdaj dozdeval kot človek, ki ni pri zdravi pameti? Ampak seveda: ohromljene domorodke na Kitajskem smatrajo Evropejko za nekako čudno in abnormalno prikazen, ker ne kvarijo svojih nog na umeten način po modi božanskega kraljestva. Koliko jih je hromih, koliko jih sodi po kitajsko v krogih, ki jih dobro poznam!

Za tiste, ki jih zanima moj slučaj, povem vse po pravici, kako je s to rečjo. Jezusova družba me ni izgnala iz svojih vrst. Izstopil sem svobodno, po svojem spoznanju, zaradi mnogih razlogov, zaradi katerih mi vest ni več dopušča'a, ostati med njimi, zaradi katerih nimam dajati računa nikomur razven bogu, in zaradi nekaterih vzrokov, ki jih navedem.

Leto dol je že tega, kar so mi moji predpostavljeni na slepo vero in brez vsakega suma prepovedali najprej bivanje v velikih mestih in v kulturnih središčih zaradi raznih proti meni vloženih doktrinarnih tožb. Vzeli so mi potem vsako sredstvo in vsako primerno priložnost, da bi bil mogel občeovati z učenimi ljudmi; nemogoče mi je bilo, praktično se učiti, pisati in tiskati svoje stvari; ko sem bil naprošen, naj prevzamem ravnateljstvo nekega vseučilišnega penzionata, so to zabranili moji predpostavljeni; naposled so mi prepovedali pridige in so me odpravili kakor v zapor, v malo mesto, mrtvo središče za kulturo, brez dela, z nalogom, da smem izhajati samo v spremstvu tovariša, da bo (to so lastne besede mojih predpostavljenih) strogo pazil na moje privatne razgovore. — In to vse v imenu Kristusovem!

Ali je bila opravičena taka strogost proti meni? Ali sem v resnici tisti krivoverec in modernist, za katerega so me smatrali? Na to vprašanje odgovarjam enostavno: Bil sem obsojen, ne le da nisem poznal svojih tožiteljev (za katere se danes ne vem), ampak se tega nisem vedel, zakaj da sem tožen. Izvedel sem pozneje; po resnici trdim, da se nikoli nisem držal mnogih naukov, ki mi jih oni predpisujejo; proti nekaterim sem celo javno pisal in pridigal. Druge sem sprejel; ali nekateri imajo malo važnosti, nekatere je pa zagovarjalo mnogo teologov in učenjakov naše dobe. Na vsak način: Večina se jih je nanašala na svobodo materije brez obzira na katoliške dogme.

Vprašal sem predpostavljene, če mi ni morda naložena taka kazen zaradi krivic, ki jih ni ali pa ki se mi ne morejo dokazati. Ampak zato jim ni bilo nič mar. Predpostavljeni so pismeno potrdili, da nisem nikdar javno pridigal krivih naukov, vendar so pa ostali pri kazni, ki so mi jo bili naložili. Podal sem vzklic predpostavljenim. Vprašal sem, če smem v Rim, da se opravičim. Vse je bilo zaman. Informiral sem se pri kompetentni osebi, če bom mogel imeti zaščito in obrambo pri

višji cerkveni sodniki. Ona oseba mi je rekla, da se moj slučaj ne bo mogel uvaževati. Ostalo mi ni nič drugega, kakor živeti leno, pollačeno, neplemenito življenje brez smotra v Jezusovi družbi, ali pa vzeti pravico v svoje roke in maščevati tisto svobodo mišljenja, ki mi jo je podelil bog in njegov Kristus. Izbral sem zadnje. Pisal sem glavarjem reda in sem dal demisijo. Potem, ne da bi bil počakal, če bo moja demisija sprejeta, sem vzel klobuk in sem šel svojo pot.

* * *

Konec prib.

Sodrgi, somišljeniki! Zabijajte le v take gostilne kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo. . . Agitirajte povsod za „Rdeči Prapor!“

Politični odsevi.

Trgovinska pogodba s Srbijo je uveljavljena po podlagi pooblastilnega zakona. Brez posledic pa stvar vendar ni ostala in kako se bode končala, se se ne ve. Vitez Hohenblum, vodja avstrijskih agrarcev, je namreč izjavil, da sta mu dva ministra obljubila, da se srbska pogodba ne uveljavi brez posebnega državnozborskega sklepa. Na to je minister Geßmann izjavil, da ni imel nič opraviti s Hohenblumom. Ker se na Geßmanna sploh ni moglo misliti, kajti njega se trgovinska pogodba ne tiče, je bila njegova izjava nepotrebna in zato čudna. Oglasil se je pa tudi Ebenhoch, ki je v svoji izjavi dejal: «V tem stadiju nisem z nikomur govoril o pogodbi.» Že ta izjava je bila sumljiva, ker je dopuščala mnenje, da je v kakšnem drugem stadiju obljubil to, kar trdi Hohenblum. Ali prvi izjavi je sledila druga, da ni z nobenim žurnalistom govoril o stvari. Hohenblum pa itak ni žurnalist. On trdno vztraja ob svoji trditvi. Misli se, da sta bila Ebenhoch in Prašek ona dva ministra, o katerih govori Hohenblum. Ker je dejal, da pove več na prihodnji seji agrarne zveze, se z napetostjo pričakuje njegova pojasnila.

Prevzetnost avstrijskih agrarcev izvrstno označuje izjava agrarnega generala viteza Hohenbluma, ki nastopa tako, kakor da ima vso vlado na vrvi. Mož je dejal: «Naša organizacija je seveda tako močna, da se brez nje ne sme vladati. V vseh agrarnih vprašanjih mora vlada poiskati stike z nami, kajti nasi centrali pripadajo vse agrarne zveze, tudi vsi deželni kulturni sveti od Bukovine do Istre in Dalmacije. Od agrarne centralne izdana parola lahko v hipu povzroči takojšen protest vsega avstrijskega poljedelstva. Če se pa pravi, da iščejo vlade v važnih vprašanjih pač stike z nami, ne pa z industrijo, ne zadene krivda nikogar kakor industrijo samo.» Te besede so zelo ošabne, ampak, žal, da je res tako, da plešejo ministri kakor žvižga Hohenblum.

Čehki socialni demokrati prirede dne 6. t. m. po deželi, dne 13. pa v Pragi velike demonstracije za splošno in enako volilno pravico za deželni zbor.

Bosanski mohamedanci so poslali ministru baronu Burianu spomenico, v kateri so odkrili vse svoje pritožbe in želje glede avtonomije, uprave in velikih odnosov. Kakor poročajo z Dunaja, je minister nekaterim zahtevam že ugodil. V področju notranje uprave se v interesu izvestne avtonomije ustanove okrajni, oziroma okrožni odbori, ki bodo imeli posvetovalni značaj ter bodo vladi kot posvetovalna korporacija v nekaterih poslih krajne narave. V področje cerkvene avtonomije je minister pripravljen dati poedinim koncesijam popolno avtonomijo. — Vprašanje glede gozdov, ki so bili za okupacije proglašeni za erarno imetje, bi se imelo rešiti na račun, da se da primerna odškodnina vsem onim Bošnjakom, ki zamorejo dokazati, da so nekdanj posedovalni pravo last na teh gozdih. — Iz Carigrada poročajo: Mladoturki nameravajo v prvi seji parlamenta pozvati vlado, naj pri velešilih stori vse potrebne korake, da se Bosna in Hercegovina zopet vrne Turčiji.

V slovaški občini Manganalu je bil dne 28. avgusta ples. Kmetijski fantje so imeli na klobukih trakove v rdeče-belo-modrih barvah. Ogrski žandarji so to smatrali za panslavistično demonstracijo in so zahtevali odstranitev trakov. Ker se to ni zgodilo takoj, je neki orožnik strgal prvemu fantu klobuk z glave, na to so žandarji vstrelili v zrak in potem naskočili fante z bajoneti. Neki Ignac Jurik je bil težko ranjen. Drugi dan so pa poslali na račun občine 25 žandarjev v vas. To je ogrska svoboda.

Zmaga Mulej Hafida v Maroku dela evropskim državam precej preglavic. Francija se posvečuje s Španijo, kakšno stališče bi zavzeli in kakšne korake bi storili. Mulej Hafid je že po vseh ob-

morskih mestih razglašen za sultana. V mosejah že molijo zanj. Bajje je sklical starešine plemen, da se z njimi posvetuje ali naj prizna algerijski ugovor, ali pa naj predlaga novo konferenco. Zanimivo je tudi to: Ko je bil navaden puntar, ga je evropsko časopisje slikalo kakor navadnega bandita in barbara. Sedaj, ko ni več dvoma, da ostane sultan, pripovedujejo, da je zelo simpatičan, prijazen, izvrsten pesnik i. t. d.

Preobrat v Perziji je popoln. Se pred kratkim je šah triumfal, sedaj zmaga revolucija na vsej fronti. Večji del dežele je že v rokah ustavev, ki zahtevajo, da se zopet uveljavi in izboljša ustava, da se skliče parlament, da se preženo vsi reakcionarji in da se vlada sestavi iz revolucionarjev. Šah menda ne bo imel mnogo časa za premišljevanje.

Ločitve države od cerkve na Švicarskem. Po vzorcu ženevskega kantona hoče sedaj tudi bazelski kanton urediti svoje odnose nasproti cerkvi, oziroma cerkvam. Gre se za reformirano in starokatoliško cerkev. Rimsko-katoliška cerkev pripada v bazelskem kantonu k takozvanim svobodnim cerkvam, ki niso spojene z državo. Po tozadnem zakonskem načrtu se ima s 1. januarjem 1909 izločiti iz proračuna postavka v bogocastne svrhe. Ni dvoma, da bo načrt vsprejet.

Domače stvari.

Na mladino so slovenski klerikalci uprizarili splošen lov. V vseh oblikah so že nastavili limanice. Kjer je terciarstvo veliko, so ustanovili Marijine in mladeniške družbe, kjer se z bigoterijo ne opravi dovolj, se prišli s telovadnimi odseki in rdečimi srajcami. Ker imajo po farovžih in po svojih zavodih dovolj agitatorjev, ker so jim blagajne polne in ker je površnega mišljenja po deželi na pretek, ni dvoma, da bodo dosegli nekaj uspehov. Tako temeljiti seveda ne bodo, kakor sami pričakujejo. Mladostno mišljenje se v poznejših letih vendar včasih izpremeni; gospodje Krek, Trseglav in drugi nam gotovo pritrdijo. Ampak ne le ateizem, temveč tudi terciarstvo se včasih izgubi z leti. Med najglasnejšimi sledbeniki klerikalnih mladostnih organizacij jih je gotovo dosti takih, ki bodo, kadar odrastejo, praktično podkovani nasprotniki klerikalizmu. Seveda ne velja to za tiste množice, ki rade mislijo z glavami voditeljev in napačno bi bilo, podcenjevati klerikalno rogoviljenje med mladino. Slabe posledice, ki jih bo imelo, se ne bodo dale bliskoma odpraviti in zato se ne sme mirno čakati in gledati, kako se širi črna tema po deželi. Tudi posameznik ima priložnost, pomagati, da se sezida jez zoper klerikalno povodenj.

Vemo, da ne more vsak delavec govoriti na shodih in predavanjih, pisati člankov in razprav, skratka, da nima vsak prilike za «veliko» delo. Ampak kakor «veliko», je potrebno tudi drobno delo in na tem polju stori lahko vsak svojo dolžnost, če le hoče. Vsak sodrug ima priliko, razširjati socialno-demokratske časopise, priporočati jih in jim pridobivati naročnikov. S tem delom koristi stranki in podpira boj proti klerikalizmu, kajti močno in dobro neodvisno časopisje je najuspešnejše orožje v tem boju. Vsak sodrug lahko pridobiva nove člane političnim in strokovnim organizacijam in na ta način pomaga, povečati protiklerikalno armado. To drobno delo je pri nas tem bolj potrebno, ker delavska stranka nima tistih regimentov agitatorjev, ki jih ima klerikalizem in tudi ne tistih bogatih virov. Čim večji je klerikalni pritisk, tem močnejši mora biti protiklerikalni odpor. Če stori v tem boju vsakdo, kar more, se mora razbiti tudi klerikalno nasilje.

Velika železniška nesreča se je primerila v nedeljo pri Zaprešću ne daleč od Zagreba. Zagorski vlak je tam skočil s tira, strojevodja je prišel pod kolesa in je bil popolnoma razmesarjen, trideset potnikov je bilo ranjenih, med njimi devetnajst težko. Starčevićanska poslanca dr. Frank in dr. Elegović, ki sta bila v vlaku, sta le neznatno popraskana.

Podraževanje mleka se zopet naznanja. Po poročilih z Dunaja se je mleko tam podražilo za 2 vinarja pri litru. Graški listi javljajo, da so tudi tam mlekarne napovedale podraževanje. Ker so agrarci po vsej državi v zvezi in slovenski agrarci v takih rečeh vedno posnemajo nemške, je treba paziti tudi pri nas. Agrarci se izgovarjajo seveda s sušo. Se nekaj časa, pa bodo lahko po cerkvah peli tedeume za sušo. Najprej so zaradi suše izprešali iz vlade, kar se je dalo in prešajo tam še vedno, potem pa hočejo še iz ljudstva iztlačiti, kar bi se dalo. Z agrarci je tako kakor z mačko, ki pade na noge, kakorkoli ju vržeš. Dobra letina jim mora dati profil, suša pa tudi. Če pa pride suša industrialne krize nad delavstvo, se ne zmeni zanje ne država, ne privatna družba. Nihče ne zameri agrarcem, če si skušajo pomagati kakor drugi stanovi, ampak vedno le na račun konsumentov ne pojde.

Pri dvorski upravi na Dunaju je zmanjkalo sedem milijonov kron. Tako poroča: «Ostdeutsche Rundschau», ki tudi pravi, da je postalo stališče prvega dvornega svetnika Wetschla nevzdržno. Kakor znano, se je pred par leti civilna lista povečala za dva miliona kron, češ, da dvorna uprava ne more izhajati. Če je vest o primanjkljaju res-

nična, bi bilo že umevno, da se ni moglo gospodariti.

Čedna duša je našla prostora v «Slovenskem Narodu». Za sobotno številko mu je javil «prijatelj» sledečo bezniško surovost: «Pri priliki zadnjih nemirnih pojavov v Trstu ob posetu milanskih gostov naše primorske «irredente», spomnil sem se nehote onih časov v 70 letih preteklega stoletja, ko je bival ljubljanski pešpolk štev. 17 več let v Trstu pred odhodom v Bisto. Čisto naravno je, da so se vročerkvni Gorenjci večkrat spopadli z laškimi fakini ali slabotnimi delavci, bodisi radi takega dekleta ali pa ker so se sporekli pri čaši črnega terana, koji jim je zmešal glave. Nekaj časa so se kregali in zmerjali drug drugega, ako jih je ostril ali pa policija spravila na prosto, — tam nekje ob velikem kanalu — pa so se naši «molodci» kar na oči sporazumeli ter so največjega kričarja kratkoma odrinili v slano vodo s pripombo «ne boš nam republike špilal!» In reči moram, da je bilo v onih časih jako malo preglasnih neodrešenecv v našem Trstu! — Da niso korenjaški Bošnjaki sinovi onih roditeljev, ki so morali životariti kot «turška raja» — več stoletij nevzdržena, bi tudi oni drugače krepko nastopali! Sicer pa je zelen Bošnjak-vojak dal skušiti svojo koščeno pest nekemu regnikolu. — Če pri «Slovenskem Narodu» res ne razumejo podlosti take pisave, je žalostna z liberalno žurnalistiko.

Črni uklenj je te dni mrgolelo po Ljubljani. Gospodu Jegliču se je namreč zljubilo, sklicati v Ljubljano «sinodo» in čeprav se niso izvršile vse njegove nade, je vendar prišlo okrog 300 duhovnikov z dežele v Ljubljano, da se ne zamarijo preveč svojemu glavarju. Gospod Jeglič ima res velike skrbi. Gospodarstvo so mu vzeli iz rok, ker je že močno dišalo po bankrotu, zavodi v St. Vidu ne uspevajo, kakor je pričakoval, zlasti ne nosijo takega dobička in zato se gospod škof obrača od materialnih reči do duševnih. Sklicuje torej sinodo. Te pa njegovim duhovnikom ne diše preveč. Na deželi je človek sam svoj gospodar, v Ljubljani ga pa zasledujejo neprenehoma «višje» oči. Doma se lahko grmi nad vernim in nevernim ljudstvom, v Ljubljani se mora poslušati tuje nauke na stara leta. Doma je človek prost, v Ljubljani pa mora stanoviti v Alojzevišču kakor gimnazijalec, mora biti ob pol 8. doma in zahave mora iskati v brevirju. Prijelno to res ni. Če ni tehtnega izgovora, se mora slušati in priti; ampak da bi se srčne zveze med duhovniki in višjim pastirjem na ta način utrdile, se ne more verjeti.

Za izseljence preko morja je vojno ministristvo dovolilo nekaj olajšav. Namesto trikrat gredo lahko samo enkrat na nabor, nastop aktivne vojaške službe se jim lahko odloži do 24. leta in lahko se oproste od orožnih vaj in kontrolnih shodov.

V zagorskem rudniku se je zopet primerila nesreča. Rudarja Gregorja Lovrača je voz tako pritisnil bo rudo, da je bil nesrečnik čez eno uro mrtev.

Utonil je v Savi pri Brežcah plavar, ker se je splav razbil.

Deželnozborsko volilno reformo so izdelali tirolski krščanski socialci. Podobna je precej kranjski. Krščansko-socialni junaki so povsod enaki. Kadar ima samo jezik opravka, so vsi prijatelji splošne, enake volilne pravice. Kadar bi bilo treba dejanj, pa krpajo privilegije, kar se da. Tako nazadnjakega volilnega reda sploh ni v Avstriji, kakor je tirolski; tam ima n. pr. kakih deset opatov pravico, voliti štiri poslance. V tem oziru ne spremeni reforma nič drugega, kakor da se nekoliko zmanjša število poslancev v privilegiranih kurijah, katerim prikrpajo še splošno kurijo po kranjskem vzoru. Volilni okraji bodo za splošno kurijo tako razdeljeni, kakor za državni zbor. Splošna kurija dobi na ta način 25 poslancev.

Prvi sestanek slovenskih svobodomislencev se vrši po § 2. zbor. zakona dne 7. septembra v «Narodnem domu» v Ljubljani. Pricetek ob 8 uri popoldne. Program je sledeči: 1. Svobodna Misel; 2. Nastanek in razvoj Svobodne Misli med Slovenci; 3. Današnje versko stanje slovenskega naroda; 4. Naša organizacija in bodoče delo; 5. Nasveti, predlogi in prijateljski pogovori. Zborovanja se more udeležiti vsak v resnici svobodomiselni Slovenec. Napredne korporacije pa naj pošljejo vsaj delegata. Od danes dalje naj se blagovoli prigrasiti vsak na naslov: «Svobodna Misel, Ljubljana, poste restante». To pa radi tega, da se mu more še pravočasno preskrbeti legitimacijo. Denarja (1 K 10 vin.) naj se ne pošilja po pošti, ampak ga izroči vsak tik pred zborovanjem, ko prejme legitimacijo.

Družabni bojkot učiteljstva je najnovejše geslo slovenskih klerikalcev. Razglasil ga je v nedeljo v savinjski dolini klerikalni znanstvenik Trseglav. S tem geslom je zaznanovana retirada; še pred kratkim so bili slovenski klerikalci v boju proti učiteljstvu bolj radikalni in prav gospod Trseglav je bil oznanjevalec brehalne taktike. Na dosedanjih shodih je omenjeni gospod pozival kmetijske fante naravnost, da naj pretepejo učitelje; sedaj se je bojevitoost toliko poglobila, da je ostal le še družabni bojkot. Klerikalci ga pridigajo mladini. Nezele fantalini naj presoajo, če ima učitelj «pravo vero», če je dovolj klerikalen in terciaren, a če ni, naj «prekinejo vsako družabno občevanje z njim». Če

se prevdari, je stvar zelo smešna. Učitelj, ki bi se ustrašil takega zelenega bojkota, bi moral biti že zelo nenormalen strahopetec. Ampak poleg vse komike je vendar v stvari še nekaj drugega. Katoliška cerkev uči, da je »vsaka oblast od boga«. Če vsaka, torej tudi učiteljska in kdor se punta proti bogu, kdor ščuje zoper učitelje, ščuje zoper boga. Brezbožen je po doslednosti katoliških naukov vsak upor in klerikalci, ki oznanjajo upor proti učiteljski oblasti, se s tem postavljajo v vrste brezbožcev. Kako pa morejo brezbožci potem agitirati za katolicizem.

O čevljarjem mojstru Zamljenu. Prejeli smo sledeči veseli »popravek«, ki ga prinašamo: Sklicuje se na § 19 tiskovnega zakona prosim, da se v prvi prihodnji številki »Rdečega Praporja« popravil notica »Čevljarji mojster Zamljen« v št. 68 »Rdečega Praporja« z dne 26. avgusta sledeče: Ni res, da izkoriščam svojih 7 delavcev, res pa je, da se držim povsod le določb obrtnega reda ter nikogar ne izkoriščam. Ni res, da v moji delavnici ne velja za pomočnika nobena odpovedna doba, res pa je, da velja taka odpovedna doba, ki se je pravoveljavno sklenila na željo pomočnikov samih. Ni res, da je v soboto, dne 22. avgusta kar trem odpovedal in jih izplačal. Res pa je, da sem na podlagi medsebojno dogovorjene pogodbe odpovedal dvema pomočnikoma. Tudi ni res, da za vzrok odpovedi nisem navedel ničesar, ampak delavci so se zavedli sami, da sem jih gotovo odpustil le zategadelj, ker so v organizaciji. Res je temveč, da sta odpuščenata delavca že dalje časa hujskala med delavci ter mi nasprotovala v vsakem oziru. Iz tega je tudi razvidno, da ju nisem zategadelj odpustil, ker sta pri organizaciji, temveč je resnica, da se sploh ne brigam, kakšnega mišljenja je kak delavec in ako je pri organizaciji ali ne, da je le v delavnici za pogojeno plačo na svojem mestu. Ni končno tudi res, da so zame le taki delavci, ki delajo v ponedeljek in torek »plau«, v sredo pa sploh v delavnico ne pridejo, temveč je res, da sem delavcem že večkrat zagrozil, da bo vsak odpuščen, ki ne pride v ponedeljek dvakrat zaporedoma na delo, a bil sem vedno premehek ter sem verjel izgovorom, da ga je zadržala bolezen ali drugi važni vzrok. Za konstatiranje te resnice se zahvaljuje udani J. Zamljen.

V Ljubljani, dne 30. avgusta 1908.

Domače stvari V avstrijsko loterijo se je leta 1907. vložilo sicer nekaj manj, kakor l. 1906, vendar se iz tega ne smemo sklepati, da se hočejo naši loterijski bratje in sestre spametovati ter popolnoma opustiti to neumno igro. Čeravno je bilo leta 1907 dosti manj »vlog« kakor leta 1906, vendar se država vsled tega ni hotela dati oškodovati, ampak je povzročila, da je bilo dobitkov le 15-8 milijonov kron, dočim se je vložilo v celem letu 1907 nič manj kakor 916 milijonov kron. Leta 1907 je odpadlo na 100 K vlog 52 kron dobitkov, a leta 1907 le 49. Iz tega sledi, da so imeli loterijski vlagatelji v celem 16-4 milijonov kron izgube, ali bolje rečeno, za ta imenovani znesek jih je država naravnost opilila. Teh 16,5 milijonov z naraslimi obrestmi, ki znašajo prilično tudi pol milijona kron in še onih 32 milijonov bi rešilo vlagatelje vseh bed in nadlog, ako bi ta denar nosili v hranilnico ali v domači hranilni nabiralnik. Leto 1907 je prišla povprečno na enega prebivalca samo ena vloga po 20 vinarjev v hranilnico, dočim pridejo v loteriji na enega prebivalca tri vloge po 1 K 16 v. Tja, kjer nese letno ena krona 4 vinarje, ne nosijo ljudje nič, v loterijo pa, kjer za eno krono ne dobijo niti 15 vinarjev nazaj, znosijo nad 32 milijonov kron.

Nesreča v Pulju. V petek popoldne sta kočjaž Anton Peruško in tečaj Štefan Coverlizza nakladala na molu Elizabeta v Pulju 6 sodov, polnih vina, na voz. Dva moža sta stala na vozu, dočim sta gori omejena porivala sode po legah gori na voz. Nesreča je hotela, da sta dala sodu od 6 hl vina prevelik sunek, tako da ga nista mogla udržati, ko se je zvalil z vso močjo navzdol. Peruška je sod podrl na tla in ga zmastil. Njegov obraz in prsa so bila strta, vsa rebra so mu bila zlomljena. — Kmalu potem je revež izdihnil. Zapustil je vdovo in 4 otroke.

Smrtonosen padec. 23 letni rezervist Franc Jerkič iz Dobravelj pri Sv. Križu se je te dni peljal k vojaškim vajam. V Dornbergu, hotel obiskati svoje znanke, je naglo skočil iz vlaka, a tako nesrečno, da je padel na glavo in si jo razbil. Prepeljali so ga v vojaško bolnišnico, kjer je pa kmalu izdihnil.

Premogova žila se je baje našla na kranjsko-hrvaški meji v kočevskem okraju. Poroča se o stvari sledeče: Pred nedolгим časom sta izsledila dva posestnika vasi Kuželj in Kušeljec, občine Kostel v svojih ondi ležečih gozdih neko premogovo žilo, ter dala izkopane kose strokovnjakom preiskati. Izvedenci so se izrekli, da se gre tu za svitel premog II. vrste (Glanzkohle mittlerer Qualität), torej boljše vrste od rjavega. Na to sta imenovana prosila oblastvenega dovoljenja za daljno kopanje in raziskavanje ter to dovoljenje tudi dobila. Pretekli torek 25. t. m., je eden posestnikov dal v svojem gozdu kopati rov s strani, 6 m globoko z vrha doli. Pri tem se je našla plast, katere posamezni kosi so temni, črni in svetli, podobni popolnoma trbovelskemu premogu.

Strokovni pregled.

O vseh štrajka slikarjev v Trstu se nam poroča naslednje: Dosegli smo deveturni delavnik za celo leto ter minimalno plačo, ki se deli v tri razrede, in sicer za pleskarje 4 K, 4 K 50 vin. in 5 K, za slikarje 4 K 50 vin., 5 K in 6 K na dan. Prejeli smo tudi razne doklade, ki so vpisane v tarifni pogodbi, katero vam bom v kratkem poslal. Prav znamenit uspeh je tudi, da so se podjetniki obvezali, pomočnike iskati in vsprejemati pri naši podružnici! Naša organizacija je pokazala tu vso spretnost. Naš štrajk je namreč izbruhnil tako, da bi bil brezuspešen, če bi centrala z znano spretnostjo ne posegla vmes. Upam, da se bo sedaj v Trstu organizacija slikarjev in pleskarjev nedvomno povzdignila!

Društvene vesti.

Društvo tiskarjev na Kranjskem slavi dne 20. septembra t. l. svojo štiridesetletnico. Spored objavimo, kadar se nam dopolnje vabilo.

Trbovlje. V nedeljo, 30. avgusta dopoldne se je ustanovila pri nas zadruga »Delavski dom«. Po poročilih sodr. Ig. Sitterja in Ant. Kristana se je odobrilo zadržno pogodbo ter izvolilo prvo načelstvo in nadzorstvo. — Trboveljci! Pristopajte v zadrugo »Delavski dom«. Delež znaša 50 K. Vzame se lahko po več deležev!

Shodi.

Hrastnik. V nedeljo, 30. avgusta popoldne se je vršil pri nas na vrtu Erzenove gostilne lepo obiskan javni shod. Govorila sta sodr. Ign. Sitter (o razmerah v hrastniškem premogovniku) in sodr. Anton Kristan (o organizaciji rudarjev). Besede govornikov so bile glasno odobravane, in upati je, da se bo hrastniško delavstvo še vse drugače organiziralo, nego se je doslej. — Ob istem času, ko se je vršil shod, sta se vršili še dve prireditvi: veselica Ciril-Metodove družbe in pa — ustanovni shod veteranskega društva. Zadnje čase je v trboveljski družbi nastalo »organiziranje v veterance«, Neki Leeb je menda duša vsega tega. Mislimo, da zavedni delavci ne pojdejo med »veterance«, ker tam nimajo prav nič iskati! Za delavce so njih delavske organizacije, ki se bore za boljši obstoj!

Shod čevljarjev bo v nedeljo, dne 6. septembra dopoldne v gostilni pri Pocku v Florjanskih ulicah.

Krojače se pozivlja, da se udeležijo vsi društvenega zborovanja v nedeljo dopoldne v nekdanjem Katoliškem domu v Ljubljani.

Shod tesarjev bo v nedeljo, dne 27. septembra v gostilni pri Levu, na kar se vse ljubljanske in okoličanske tesarje opozarja!

Zidarji! Dne 13. septembra se vrši v gostilni Petrič na Resljevi cesti shod zidarjev, na kar se vse zidarje opozarja!

Peki! Vsi na shod, ki bo 3. septembra popoldne pri Kroni v Gradišcu. Začetek ob 2. uri popoldne.

Strokovni pregled.

Konferenca strokovnih organizacij Primorske se bo vršila dne 8. septembra v Trstu.

KAVARNA 'Unione' preje 'Tedesco' v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Zahvala.

Ob smrti moje žene se mi je izreklo od več strani sožalje, za kar se toplo zahvaljujem.

LJUBLJANA, dne 30. avgusta 1908.

Jakob Pogljaj.

Brezplačno se ozdravi 2-2

ječljajoči

organiziran delavec ali njegov otrok.

Naslov pove upravništvo »Rdečega Prapora«.

Vabilo

na

železničarsko VESELICO

katera bode

v nedeljo, dne 13. septembra
v gostilniških prostorih
g. Petričeve, Resljeva cesta št. 22.

Začetek ob 2. uri popoldne.

Vstopnina 30 vin. za osebo.

Zabava najraznovrstnejša.

Kegljanje na dobitke 30. avgusta, 2., 5., 6., 8., 12. in 13. septembra.

K obilni udeležbi vabi najljubneje

VESELIČNI ODBOR.

Otvoritevno naznanilo.

P. n. občinstvu in delavskim organizacijam naznanjam najljubneje, da sem

prevzela

gostilno

na »Perlesovem marofu«, Ljubljana

Resljeva cesta šte. 22.

Točila bodem pristna dolenska vina iz znanih kleti gospoda Alojzija Zajca in Perlesovo pivo vrček po 20 vin.

Postregla bodem tudi vsaki čas s svežo, mrzlo in gorko kuhinjo po primernih, draginji odgo. arjajočih cenah.

Na razpolago imam na novo opravljeno zimsko kegljišče, vse slovenske delavske časopise in klubove lokale za manjše sestanke.

Nadejaje se obilnega obiska se priporočam z odličnim spoštovanjem

Marija Petrič

restavratorka.

Naznanilo.

Ob štiristoletnici Trubarjevega rojstva spominja se prvega slovenskega reformatorja tudi slovenska socialno-demokratska stranka. Te dni je že izšla brošura

„Primož Trubar in slovensko ljudstvo“

v založbi »Delavske tiskovne družbe v Ljubljani«.

Cena 8 vinarjev.

Opozarjamo sodruga in vse delavske organizacije na to. Prosimo, da takoj naroče to zanimivo in obenem zelo aktualno brošurico.

Štiristoletnico Trubarjevega rojstva pa proslavi socialno-demokratska stranka tudi s tem, da izda v založbi »Delavske tiskovne družbe« zanimivo protiklerikalno brošuro:

„V dobi klerikalizma“

ki bo obsegala nad vse poučno čtivo o klerikalizmu.

Želimo, da bi se te dve brošuri kar najbolj razširili med slovensko ljudstvo. S tem se bo tudi najbolj proslavil spomin Primoža Trubarja.

Na delo tedaj!

Tiska Iv. Pr. Lampret v Kranju.